

SHIFOKORLARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI HAMDA ULARNING KASBIY FAOLIYATIDA PSIXOLOGIK BILIMLARNING AHAMIYATI

Adilova Nozima Yusufvna

Buxoro psixologiya va xorojiy tillar instituti

2-bosqich magistranti

Nozanna@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15220465>

Annotatsiya. Ushbu maqolada hifokor kasbi yuqori mas'uliyat, kuchli irodaviy sifatlar, ruhiy barqarorlik va insonparvarlik talab qiladigan sohalaridan biridir. Bunday murakkab va mas'uliyatli faoliyatda muvaffaqiyatli bo'lish uchun shifokor ma'lum psixologik xususiyatlarga ega bo'lishi lozim. tibbiyot xodimlarining kasbiy faoliyatida psixologik bilimlarning tutgan o'rni yoritilgan. Bemor bilan samarali muloqot, stressni boshqarish, kasbiy etikaga rioya qilish va samarali jamoaviy ishda psixologik tayyorgarlikning roli tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: psixologiya, shifokor, bemor, muloqot, stress, empatiya, kasbiy etika

KIRISH

Zamonaviy tibbiyot sohasi faqatgina kasalliklarni aniqlash va davolash bilan cheklanmay, balki bemorlarning psixologik holatini tushunish va ularni ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlashni ham o'z ichiga oladi. Shu sababli, shifokorlarning psixologik xususiyatlari hamda kasbiy faoliyatlarida psixologik bilimlarga ega bo'lishlari nihoyatda muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir shifokor o'z faoliyatida turli xil xarakterga ega bo'lgan bemorlar bilan muloqotda bo'ladi, bu esa yuqori darajadagi psixologik tayyorgarlikni talab etadi. Psixologik bilimlar shifokorga bemor bilan to'g'ri va samimiy muloqot o'rnatish, stressli holatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilish, hamkasblar bilan samarali ishlash va o'zining ruhiy holatini boshqarish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, shifokorlarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida psixologik bilimlarning o'rni beqiyosdir

Shiforlarning psixologik xususiyatlar sifatida biz quyidagilarga ahamiyat qaratamiz.

1. Empatiya. Empatiya — bu boshqa insonning hissiy holatini tushuna olish va unga ruhiy hamdardlik bildirish qobiliyati. Shifokor uchun bemorning og'riqlari, xavotiri va qo'rquvlarini his qilish, unga mehr bilan yondashish muhim hisoblanadi.

2. Stressga bardoshlilik. Shifokor doimiy stressli vaziyatlarda ishlaydi: og'ir kasalliklar, o'lim holatlari, zudlik bilan qaror qabul qilish zarurati. Ular yuqori stressga chidamli, hissiyotlarini nazorat qila oladigan bo'lishi kerak.

3. Muloqot qobiliyati. Bemorlar, ularning yaqinlari va hamkasblar bilan to'g'ri va samimiy muloqot qilish — shifokor uchun muhim psixologik ko'nikmadir. Bu ishonchli munosabatlar o'rnatishga xizmat qiladi.

4. Mas'uliyat hissi. Shifokor o'z qarorlarining oqibatlarini tushunishi va har bir harakati uchun javobgarlikni his qilishi zarur. Bu sifat kasbiy halollikning asosi hisoblanadi.

5. E'tibor va diqqatni jamlash qobiliyati. Tibbiyotda xatoga o'rin yo'q. Shifokor har bir tafsilotni e'tibordan chetda qoldirmasligi, vaziyatni to'g'ri tahlil qilishi va diqqatini yuqori darajada jamlashi kerak.

6. Murosaga kelish va jamoada ishlash. Tibbiyot — bu jamoaviy faoliyat. Shifokorlar birgalikda ishlash, muammolarni murosali hal qilish, boshqalarning fikrini inobatga olish qobiliyatiga ega bo'lishi zarur.

7. Tashabbuskorlik va ijobiy fikrlash. Murakkab klinik holatlarda yangicha yondashuvlar taklif qilish, bemorni ruhlantira olish, qat'iyatli va ijobiy ruhda bo'lish shifokor uchun foydali sifatdir.

Bu xususiyatlar ularning kasbiy faoliyatida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shifokorlar uchun o'z faoliyatida psixologiyani, shaxslar psixologiyasini, psixologik bilimlarning nechog'lik ahamiyati to'g'risida so'z yuritadigan bo'lsak quyidagilarga e'tibor qaratishimiz joizdir. Biz bilamizmi Shifokorlar aynan shaxslar bilan o'z faoliyatlarini olib boradi ya'ni uning obyekti insondir. Insonga xos bo'lgan psixologik bilimlarga ega bo'lish, unga ta'sir etuvchi omillarni hisobga olish shu bilan birga unga ikki yoqlama yondoshish ham so'z ham bilim orqali bemorning tuzalishiga yordamlashish uning tezroq shifo topishi uchun amaliy xizmat qiladi.

1. Bemor bilan muloqot qilishda psixologik bilimlar. Psixologik bilimlar bemor bilan samimiy, ishonchli va samarali muloqot o'rnatish imkonini beradi. Bemor o'zini tinglanayotganini va tushunilayotganini his qilsa, u shifokorga ko'proq ishonch bildiradi va bu davolanish jarayonining ijobiy kechishiga ta'sir qiladi.

2. Empatiya va ruhiy qo'llab-quvvatlash. Psixologik bilimlar shifokorga bemorning ruhiy holatini tushunishga, unga nisbatan empatiya bilan yondashishga va kerakli paytda ruhiy ko'mak ko'rsatishga yordam beradi.

3. Stress va professional charchoqqa qarshi kurashish. Tibbiyotdagi stressli holatlar, mas'uliyat bosimi va doimiy hissiy yuklamalar shifokorlarning ruhiy salomatligiga ta'sir qilishi mumkin. Psixologik bilimlar yordamida shifokor stressni boshqarish, o'z hissiyotlarini nazorat qilish va ruhiy barqarorlikni saqlashni o'rganadi.

4. Psixosomatik kasalliklarni aniqlash. Ba'zi kasalliklar ruhiy muammolar bilan bog'liq bo'lib, ular jismoniy simptomlar orqali namoyon bo'ladi. Psixologik bilimlarga ega shifokor bu alomatlarni to'g'ri talqin qilib, chuqurroq tashxis qo'yishga qodir bo'ladi.

5. Kasbiy etika va shaxslararo munosabatlar. Shifokor har doim axloqiy me'yorlarga amal qilishi, bemorning shaxsiyatiga hurmat bilan yondashishi lozim. Psixologik bilimlar bu jihatlarni to'g'ri yo'lga qo'yishda yordam beradi.

XULOSA

Shifokorlar uchun psixologik bilimlar — bu nafaqat bemor bilan to'g'ri ishlash vositasi, balki o'z kasbiy barqarorligini saqlash, stressli vaziyatlarda to'g'ri yo'l tutish, jamoa bilan samarali ishlash uchun zarur vositadir. Shu sababli, tibbiyot ta'limida psixologiya faniga alohida e'tibor qaratilishi kerak. Psixologik bilimlar shifokor kasbining ajralmas qismidir. Bu bilimlar bemor bilan samarali muloqot qilish, stressni boshqarish, ruhiy barqarorlikni saqlash, axloqiy qadriyatlarga sodiq qolish va kasbiy yondashuvni yuksaltirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, tibbiyot sohasida psixologik tayyorgarlikni mustahkamlash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Karimova R.A. – Tibbiyot psixologiyasi. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2018.

2. Anan'ev B.G. – Chelovek kak predmet poznaniya. Moskva: Nauka, 2001.
3. Xolmatova M.S. – Tibbiyot psixologiyasi asoslari. Toshkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi, 2019.
4. Freud Z. – Psixoanalizga kirish. Toshkent: Sharq, 2005.
5. Ergashev I., Tadjibaeva N. – Tibbiy psixologiya asoslari. Toshkent, 2016.
6. Rubinshteyn S.L. – Psixologiyaning asosiy tamoyillari. Moskva: Pedagogika, 1999.
7. Tuxliev N., Otaxonova G. – Psixologiya. Toshkent: O'zbekiston, 2020.
8. Maslow A. – Motivatsiya va shaxsiyat. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2010.
9. Khusanova, N. (2024). TREATMENT OF VARIOUS PSYCHOLOGICAL CHANGES MANIFESTED IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH "FAIRY TALE THERAPY". В INTERNATIONAL BULLETIN OF APPLIED SCIENCE AND TECHNOLOGY (Т. 4, Выпуск 11, сс. 254–256). Zenodo.
10. Adilova, N. . (2025). SHIFOKORNING KASBIY MAHORATIDA PSIXOLOGIYANING O'RNI. Бюллетень педагогов нового Узбекистана, 3(2), 138–143. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yopa/article/view/46239>
11. Xusanova, N. FACTORS INFLUENCING THE PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PRESCHOOL CHILDREN WITH DIFFERENT TEMPERAMENTS. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 4(10), 17–20.
12. Sharipova, N. (2023). PHONETICS: UNLOCKING THE SOUNDS OF LANGUAGE. В ZDIT (Т. 2, Выпуск 27, сс. 22–24). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10321056>
13. Турсунов А. 2022 ЧАҚИРУВГА ҚАДАР БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРГАРЛИК МАШҒУЛОТЛАРИДА ПЕДАГОГИК ВА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ ВА УЛАРНИНГ ЎЗИГА ХОС ТОМОНЛАРИ Science and innovation, 1(В3), 432- 434
14. Sharipova Nodira Shavkat Qizi, . (2024). TEACHING ENGLISH TO YOUNG LEARNERS USING CLIL METHOD IN CLASS. International Journal of Pedagogics, 4(06), 161–164. <https://doi.org/10.37547/ijp/Volume04Issue06-29> .
15. Abdurasulov, J. (2024). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF MILITARY PATRIOTIC EDUCATION IN GENERAL SECONDARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS. В INTERNATIONAL BULLETIN OF APPLIED SCIENCE AND TECHNOLOGY (Т. 4, Выпуск 7, сс. 38–40). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12721051>
16. Abdurasulov J. (2024). HARBIY PEDAGOGIKANING BOSHQA FANLAR BILAN ALOQASI. Молодые ученые, 2(6), 48–52. извлечено от <https://inacademy.uz/index.php/yo/article/view/28164>
17. Jo'rayev, S. ., & Abdurasulov, J. (2024). SUBJECT, TASKS AND CONTENT OF STUDYING THE BASICS OF MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION. Академические исследования в современной науке, 3(7), 149–153.извлечено.
18. Абдурасулов, Ж. (2022). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХТЕХНОЛОГИЙ В УСВОЕНИИ УРОКОВ ИСТОРИИ.
19. Abduqodirova, D., & Abdurasulov, J. (2025). YOSHLARDA HARBIY-VATANPARVARLIK TUYG'USINI TAKOMILLASHTIRISHNING PSIXOLOGIK HUSUSIYATLARI. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 4(1), 50–53. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdpp/article/view/42882> 13.

20. Жўраев, Ш. ., & Абдурасулов, Ж. (2024). ҲАРБИЙ ЖАМОАДАГИ ИЖТИМОЙ ФИКР. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 1(2), 97–103. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/voiti/article/view/28151>.
21. Abdurasulov, J. (2022). HARBIY KOMPETENTSIYA KURSANTNING KASBIY MAHORATINI 54 SHAKLLANTIRISHNING KALITI SIFATIDA. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 2(11), 231–234. извлечено от <https://inacademy.uz/index.php/ejsspc/article/view/5326> 17.
22. Abdurasulov, J. (2022). CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK FANI O'QITUVCHISIGA QO'YILADIGAN TALABLAR. Евразийский журнал академических исследований, 2(11), 983–988. извлечено от <https://inacademy.uz/index.php/ejar/article/view/5305>.
23. Абдурасулов, Ж. (2024). ҲАРБИЙ ЖАМОАНИНГ ПСИХОЛОГИК АСПЕКТЛАРИ. Бюллетень педагогов нового Узбекистана, 2(2), 59–65
24. Abdurasulov J., & Pardabayeva, M. (2024). MUSOBAQADAN OLDIN SPORTCHILARNI PSIXOLOGIK TAYYORLASH. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 4(6 Part 2), 73–76. извлечено от <https://inacademy.uz/index.php/ejsspc/article/view/34717>
25. Abduqodirova Dilobarbonu Erkinjon Qizi TALABALARDA PSIXOLOGIK STRESSNI YENGISH // YOPA. 2025. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/talabalarda-psixologik-stressni-yengish> (дата обращения: 02.04.2025).
26. Usarboyeva D. The importance of innovative educational methods in organizing the educational process //Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany). – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 184-187.
27. Usarboyeva, D. (2024). Talabalarining akademik mobilligini shakllantirish mexanizmlari. Таълим тизимида ижтимоийгуманитар фанлар, 1(1), 74-77. 31.
28. Абдусаматова, Ш. С. (2024). Роль психологии в формировании толерантности у студентов. IMRAS, 7(7), 39-43.
29. Abdusamatova, S. S. (2024). Tolerantlikning shaxsiy omillari. Inter education & global study, (5 (1)), 487-489.
30. Abdusamatova, S. (2023). Description of modern concepts of emotional intelligence. Science and innovation, 2(B11), 524-529.
31. Abdusamatova, S. (2023). Mechanism of innovation in the field of lifelong education. Science and innovation, 2(B1), 341-344.
32. Abdusamatova, S. (2023). Some aspects of self-development and self-knowledge, and effective assessment methods. Science and innovation, 2(B5), 420-423.
33. Meylieva, M. S. (2024). Talabalarga individual ta'lim yondashuvlari asosida intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish. Pedagog, 7(2), 381-384.
34. Meyliyeva, M. S. (2024). Specific aspects of the formation of student professional motivation through an individual approach. International education and innovative sciences, 1(9), 347-357.

35. K.O. Arzibayev, V.Sh.Rahimov Effects On Performance By Electronic Training Equipment For Young Karatists. «Psychologi and education» Journal (2021) 58(2): 11488-11490 ISSN: 00333077
36. Arzibaev, K. O., & Rafiqov, A. U. (2021). THE ROLE OF MATHEMATICS IN SPORTS. In АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ (pp. 5-8).
37. Arzibaev, K. O., & Tanikulova, Z. R. (2021). MECHANISMS FOR IMPROVING THE LEGAL KNOWLEDGE OF ATHLETES. In АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ (pp. 117-119).
38. Arzibaev, K. O., & Elmurodova, M. U. (2021). DEVELOPMENT IN SPORTS USING UNIQUE TECHNIQUES. In АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ (pp. 3-5).
39. ARZIBAYEV, Q. (2024). O'SMIR SPORTCHILARDA MAQSADGA ERISHISH MOTIVATSIYASI TADQIQI. News of the NUUz, 1(1.9), 54-57.
40. Арзибаев, К. О. (2015). РОЛЬ МОТИВАЦИИ В ЕДИНОБОРСТВЕ. Наука и мир, (3-3), 103-105.
41. Арзибаев, К. О., & Акбарова, Д. Р. (2016). Проблема здорового образа жизни в исследованиях. Наука и мир, (3-3), 77-78.
42. Арзибаев, К. О. (2013). МОТИВАЦИЯ ДОСТИЖЕНИЯ КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. SCIENCE AND WORLD, 93.
43. Арзибаев, К., & Бердалиева, Ю. (2013). ВЛИЯНИЕ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА МОТИВАЦИЮ ЮНЫХ СПОРТСМЕНОВ. SCIENCE AND WORLD, 14.
44. Arzibayev, Q. (2023). THE PROBLEM OF MOTIVATION OF SPORT ACTIVITY IN THE ANALYSIS. European journal of education and applied psychology, (2), 82-89.
45. Arzibayev, Q. (2023). THE APPEARANCE OF MOTIVES FOR SPORTS ACTIVITY IN ANALYSIS. Modern Science and Research, 2(10), 694-704.
46. Arzibayev, K. O., & Aralov, S. A. (2016). Physical culture and social importance of sport in educating the young by the principles National Concept. In Scientific achievements of the third millennium (pp. 23-24).
47. Arzibayev, Q. (2023). O'smir sportchilarda sport bilan shug'ullanish motivlarini o'rganish. Sport ilm-fanining dolzarb muammolari, 1(3), 18-25.